

Filosof: Hvad er det egentlig, Greta Thunberg mener, hun er blevet lovet?

"Hvor vover I?" lød det blandt andet i Greta Thunbergs opsang til verdens politikere på FN's klimatopmøde for nylig. Foto: Jim Urquhart/Reuters/Ritzau Scanpix

25. oktober 2019, kl. 0:00, opdateret kl. 10:22
Anders Fogh Jensen

Vi er mange, der er skuffede over verden. Vi synes, at vi havde fået lovet en anden og bedre verden end den, vi fik. Jeg er for eksempel skuffet over at skulle leve i en kapitalistisk verden, hvor alt er varegjort, og massekonsum er blevet til den måde, vi relaterer os til hinanden. Det kaldes shopping, og når mennesket er midlet, kaldes det networking. Undertiden tror jeg, at skuffelsen var drivkraften for store dele af det 20. århundredes filosofi, ligesom tabet og det, som aldrig blev, var det for romantikken.

Nu fik Greta Thunberg lykkeligvis ikke Nobels fredspris i år, den gik til den etiopiske premierminister, Abiy Ahmed. Det ville da vist også have været en kategorifejltagelse, hvis mediernes favorit, Thunberg, var løbet med fredsprisen, al den stund hun snarere synes at være optaget af at skabe splid mellem generationer med sit "how dare you" (hvor vover I) end at skabe fred.

Hvad der optager mig, er imidlertid det løfte om en bedre fremtid, som Thunberg mener at have fået, og som hun og hendes unge tilhængere synes ikke bliver indfriet. Hendes liv er, som det er blevet påpeget af flere, stadig en indfrielse af en meget lang række af muligheder, som 80 procent af verdens befolkning ikke har. For eksempel mulighed for uddannelse, socialhjælp og adgang til en komfortabel boligmasse. På mange måder lever hele den nordvestlige middelklasse jo med en højere standard end adelen gjorde for 150 år siden, som

den norske socialantropolog Thomas Hylland Eriksen har gjort opmærksom på. Så hvad er det, Thunberg og alle hendes unge tilhængere ikke vil få, som de mener at være blevet lovet?

Det forrådte løfte synes at bunde i en uretfærdighed mellem generationer: De nuværende forældre og bedsteforældre har svinet planeten og dens atmosfære til i et overforbrug, som kommende generationer ikke kan fortsætte. De nuværende generationer har adgang til rent drikkevand og olie og mere landjord, særligt syd for Europa, som kommende generationer ikke vil få. Men her spørger jeg så: Hvornår har tilværelsen lovet en retfærdighed imellem generationer? I så fald er det da i særlig grad fortidens generationer, der må føle sig snydt: Ikke bare har de dannet grundlaget og leveret fremskridtet for vores komfortable livsgrundlag, de har også måttet leve under langt mere ubehagelige vilkår. Her er der da i hvert fald ingen retfærdighed til.

Betragtningen om retfærdighed mellem generationerne er imidlertid ældre. I 1972 begyndte Romklubben at tale om en bæredygtig udvikling og det mest markante manifest fandt vej i 1987, nemlig Brundtlandrapporten, "Vores fælles fremtid", opkaldt efter den daværende norske statsminister, Gro Harlem Brundtland. Heri hed det, at "begærlighed" og "kapløbet om profit" var årsager til en ikke-bæredygtig udvikling, og at det nu handlede om, at vi skulle "møde nutidens behov uden at gå på kompromis med fremtidige generationers mulighed for at møde deres eget behov".

Men hov! Behovene er jo steget voldsomt fra generation til generation de seneste 150 år. Er retfærdighed mellem generationer så, at man om to generationer skal bruge det 10-dobbelte af os, ligesom vi bruger 10 gange, hvad man gjorde for blot to generationer siden? Eller skal de kunne forbruge det samme som os? Og betyder det omvendt, at min generation, der ikke har brugt internet (der udleder mere CO2 end flytrafikken i dag) hele vores barndom, nu har ret til at bruge mere internet pr. dag i resten af vores liv, end de nuværende unge har? Hvis vi skal til at tale om retfærdig fordeling mellem generationer, så skal vi til at tage sådanne spørgsmål op.